

تئین اجمالی «یادداشت نویسی علمی»

تعریف یادداشت علمی؛

یادداشت علمی، متنی است که هسته اصلی آن را ایده‌ها و مدعاهای علمی تشکیل داده و محدود به چشم‌اندازهای شخص نویسنده است. این یادداشت‌ها معمولاً حدود ۵۰۰ تا ۷۰۰ کلمه داشته و معادل‌های لغوی آن شامل جُستار، انشای علمی، مقاله پنج بندی و گزین‌گویه می‌باشد.

کاربردیادداشت علمی؛

ازجمله کاربردهای یادداشت علمی استفاده آن در ضمن تحصیل و به‌عنوان تکالیف درسی است، تا محصلین برای ورود به عرصه نگارش متون علمی بزرگ‌تر، مهارت لازم را کسب نمایند. همچنین یکی از مزیت‌های یادداشت علمی این است که نگارش یک مقاله به‌طورمعمول زمان‌بر است؛ اما نوشتن یک یادداشت در مدت کوتاه‌تری می‌تواند به ثبت ایده‌های خام کمک کند. ضمن اینکه ارجاع در یادداشت‌ها، بسیار کمتر از مقالات است. در یادداشت‌ها برخلاف مقالات علمی که به منابع و مأخذ متعددی ارجاع داده می‌شود، ممکن است فقط با استفاده از یک آیه یا روایت این ارجاع‌دهی صورت گیرد. در موقعیت‌های بسیاری برای پاسخ به یک شبهه نمی‌توان مقالات و کتاب‌های مختلف را مورد تشریح قرارداد و در این مواقع بهترین گزینه استفاده از مهارت یادداشت‌نویسی است که به‌سرعت و به‌طور مختصر و مفید بتوانیم پاسخ‌های خود را ارائه دهیم.

سه پرسش کلیدی؛

در هر یادداشت علمی ما می‌خواهیم به سه سؤال پاسخ دهیم؛ کلیدواژه‌ی این سه سؤال «چرا؟»، «چگونه؟» و «چه چیزی؟» می‌باشد. باید دانست که تفاوت یادداشت علمی با متن خبری اینجاست که یادداشت علمی از جنس تحلیل و تفسیر است، ولی خبر از جنس ابلاغ می‌باشد. در یادداشت باید در پاسخ به «چرا؟» مسئله و محل نزاع بحث را مشخص کنیم. «چگونه؟» اشاره دارد به روش حل مسئله و در جواب به «چه چیزی؟» می‌بایست منابع پاسخ را پیدا و معرفی کنیم.

اجزای یادداشت؛

هر یادداشت علمی دارای سه جزء مهم شامل بند مقدمه، بندهای پشتیبان و بند جمع‌بندی است. بندهای پشتیبان معمولاً سه بند هستند. در بندهای پشتیبان به جمع‌آوری ادله و مدارک موردنظر برای اثبات ایده موردنظر خود می‌پردازیم تا بر استحکام آنچه می‌خواهیم به مخاطب بگوییم بیافزاید. در آخرین بند یادداشت که بند جمع‌بندی و نتیجه‌گیری است، ایده اصلی را مجدداً اما به زبان جدید می‌نویسیم. همچنین دیدگاه‌های شخصی نویسنده در این بند ارائه می‌شود. هنر یادداشت‌نویس در این بند مشخص می‌گردد و برای رسیدن به موفقیت در این زمینه باید دایره لغات و میزان آشنایی خود با ضرب‌المثل‌ها را افزایش دهیم.

انواع یادداشت علمی؛

یادداشت‌ها هفت نوع مختلف هستند؛

(۱) یکی از آن‌ها «تعریف» است. معمولاً یادداشت‌هایی که تعریف‌محور هستند در این دسته قرار می‌گیرند. در این شیوه هدف توصیف یک مفهوم نوظهور است.

(۲) نوع دوم از یادداشت‌های علمی که باهدف دسته‌بندی یک مفهوم در قالب طبقات مختلف مرتبط با آن انجام می‌گیرد، روش «طبقه‌بندی» است.

(۳) یکی دیگر از انواع یادداشت‌های علمی توصیف‌ها هستند. باید دانست که برخی توصیف‌ها تعریف نیستند؛ زیرا تعریف ایجادکننده مفهوم در ذهن است، اما توصیف فقط به بیان آنچه مشاهده شده است می‌پردازد.

(۴) برخی یادداشت‌ها به صورت مقایسه‌ای و تطبیقی نگاشته می‌شوند. مثلاً ممکن است در یادداشتی با استفاده از این روش به گونه‌شناسی انواع حیات با ویژگی‌های مختلف هر کدام از آن‌ها از دیدگاه دانشمندان مختلف پرداخته شود.

(۵) در یادداشت‌های مقایسه‌ای قصد شناسایی وجوه شباهت و تفاوت میان دو یا چند پدیده مختلف را داریم. در روش یادداشت «گزینش» اصل ایده را از شخص دیگری گرفته و ما فقط به‌گزینش یکی از دیدگاه‌ها می‌پردازیم.

(۶) «تبیین و تحلیل» به عنوان یکی دیگر از گونه‌های یادداشت‌های علمی باهدف بیان چرایی یا چگونگی یک رخداد و آثار و نتایج آن است.

۷) «نقد و ارزیابی» از گونه‌های یادداشت نویسی علمی است که در آن یک پدیده به قضاوت و نمره دهی گذاشته می‌شود.

در ارزشیابی علمی می‌بایست معیارهای روشن و معتبری را برای سنجیدن پدیده‌ها به کار گیریم.

گام‌های یادداشت علمی؛

اولین گام در نوشتن یادداشت، تعیین موضوع آن است. موضوع‌یابی نیازمند تیزبینی نویسنده و تسلط او بر مسائل و دغدغه‌های روز جامعه هدف است. داشتن ایده در نوشتن یادداشت بسیار اهمیت دارد و ما باید بتوانیم با ایده‌های ابداعی و خلاقانه همچون ایجاد سؤال یا مقایسه‌هایی علمی ذهن مخاطب را در موضوع موردنظر به چالش بکشانیم. جمع‌آوری اطلاعات، نگارش تحقیق و ویرایش یادداشت، سایر مراحل یادداشت‌نویسی را تشکیل می‌دهد.

کلام آخر؛

یادداشت‌ها به دلیل محتوای دقیق باید دارای قلم تحلیلی باشند؛ یعنی مؤلفه‌های ادبی و نگارشی یادداشت‌ها نسبت به مقالات علمی مهم‌تر هستند. ایده اصلی یادداشت را باید در بند اول آن ارائه دهیم و از حیث نگارشی باید بتوانیم در همین بند مخاطب را جذب خود کنیم. در مقدمه می‌بایست نویسنده به مخاطب خود بگوید که چرا این یادداشت مهم است.